

Тютченко С.М. – старший
викладач кафедри економічної та
інформаційної безпеки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

МЕТОДИ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

На основі аналізу результатів фінансово-господарської діяльності підприємств здійснюється оцінка функціональних і сумарних критеріїв його економічної безпеки, розраховуються їх відхилення від планових значень, аналізуються причини виникнення цих відхилень. Після цього виробляються рекомендації щодо корегування набору корпоративних ресурсів, систем стратегічного і поточного планування фінансово-господарської діяльності підприємства, а також системи оперативного управління його діяльністю.

Рівень економічної безпеки підприємства можна оцінювати на основі визначення сумарного критерію, що розраховується на основі оцінок кваліфікованих експертів за частковими функціональними критеріями економічної безпеки підприємства.

Розрахунок сумарного критерію економічної безпеки підприємства здійснюється за формулою [1, с. 63]:

$$I = \sum_{i=1}^n K_i * D_i \quad (1)$$

де:

K_i - значення часткових функціональних критеріїв економічної безпеки;

D_i - питома вага значущості функціональних складових економічної безпеки (при цьому сума усіх питомих ваг D_i для усіх функціональних складових, по яких ведеться розрахунок, дорівнює 1).

Для визначення вагового значення кожного показника використовується формула Фішберна, в основі якої лежить принцип ранжування показників [1, с. 53]:

$$K_i = \frac{2 * (m - i - 1)}{m * (m + 1)} \quad (2)$$

Найбільший вплив на економічну безпеку мають показники фінансової стабільності підприємства, оскільки відображають залежність підприємства від зовнішніх чинників. Вони характеризують захищеність підприємства від зовнішніх загроз, пов'язаних із нестабільністю банківського сектора та можливістю неплатоспроможності підприємств-партнерів.

Кожному із показників за допомогою експертного методу, надається свій ранг залежно від впливу показників на фінансову безпеку промислового підприємства, при цьому найменше значення рангу означає найбільший вплив, а найбільше – найменший. Ранг повинен переглядатися залежно від стану ринкової кон'юнктури, ситуації як на фінансовому ринку, так і в реальному секторі, а також ураховувати специфіку діяльності галузі або самого підприємства, його стратегію та цілі.

Крім цього, часткові функціональні критерії економічної безпеки підприємства по кожній з її складових можна розраховувати на основі оцінки збитків економічної безпеки підприємства і ефективності заходів щодо їх запобігання.

До функціональних складових сумарного критерію економічної безпеки підприємства відносяться: фінансова, інтелектуальна, кадрова, техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна, силова.

Даний метод розрахунку сумарного критерію економічної безпеки підприємства містить значну частку суб'єктивного фактора оцінки експертів. Це відбивається як в оцінці, так і в процесі розподілу питомої ваги функціональних складових при розрахунку цього критерію. Але, саме відсутність чітко заданих параметрів оцінки дозволяє найбільш ефективно адаптувати даний метод оцінки діяльності підприємства на специфіку конкретного підприємства.

Аналіз рівня економічної безпеки підприємства проводиться на основі порівняння значення сумарного критерію економічної безпеки підприємства з отриманими раніше значеннями, або з розрахованими для порівняння значеннями цього критерію для аналогічних підприємств даної галузі. Крім того, порівнюються поточні і минулі оцінки часткових функціональних критеріїв і виявляються ступені впливу зміни стану функціональних складових на зміну значення сумарного критерію економічної безпеки підприємства.

Для оцінки впливу кожної зі складових необхідно визначити сукупний функціональний критерій. Він розраховується як відношення сукупного запобігання шкоди по даній складовій економічної безпеки підприємства до суми витрат на реалізацію заходів щодо запобігання збитків від негативних впливів і загального понесеного збитку за складовою. Сукупний функціональний критерій розраховується за формулою:

$$P = \frac{Z}{S + Y} \quad (3)$$

де:

P-сукупний функціональний критерій рівня забезпечення функціональної складової економічної безпеки підприємства;

Z- сукупний збиток по складовій;

S - сумарні витрати в аналізованому періоді на реалізацію заходів щодо запобігання збитків по даній функціональній складовій економічної безпеки підприємства;

У - загальний понесений збиток по даній функціональній складовій економічної безпеки підприємства.

Розрахований сукупний критерій економічної безпеки порівнюється з аналогічними критеріями економічної безпеки споріднених підприємств галузі. Якщо критерій досліджуваного підприємства вище, ніж у його конкурентів, можна вважати, що підприємство знаходиться в стані відносної економічної безпеки. Цей критерій в подальшому може бути використаний для отримання прогнозів фінансово-економічного стану фірми, які служать для практичного маркетингу, управління фінансами, фінансового менеджменту, а також при поточному управлінні фірмою.

Розрахунок показників економічної безпеки підприємства є важливим елементом для швидкого реагування на можливі недоліки в управлінні підприємством, що можуть бути перешкодою ефективному протистоянню зовнішніх та внутрішніх загроз підприємства та оперативному внесенню відповідних коректив щодо усунення слабких місць. Лише за цих умов можливий стабільний економічний розвиток промислового підприємства, що функціонує в умовах мінливого та нестабільного зовнішнього середовища.

Використані джерела

1. Рета М.В. Методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства // Вісник Національного технічного університету «ХП». Серія «Технічний прогрес та ефективність виробництва». – 2013. – № 21. – с. 29–37.
2. Портнова Г.О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – с. 345–355.
3. Макарова И.Л. Анализ методов определения весовых коэффициентов в интегральном показателе общественного здоровья / И.Л. Макарова // Символ науки. – 2015. – № 7–1. – с. 87–95.

Цільмак О.М. - професор кафедри криміналістики, судового медицини та психіатрії Одеського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ПРОФАЙЛІНГУ

На сучасному етапі реформування органів правопорядку існує нагальна потреба в модифікації та модернізації усіх їх видів діяльності. У системі Національної поліції існує багато різновидів професійної діяльності (кадрова, психологічна, оперативно-розшукова, слідча, превентивна та ін.), однак, є нагальна потреба у запровадженні такого виду діяльності як криміналістичний профайлінг (від англ. «profile» – профіль). Саме завдяки результативній складовій зазначеного виду діяльності (психолого-віктимологічного портрету жертви злочину та психолого-криміналістичного